

มาตรการเสริมด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐)

ความเป็นมา

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ร่วมกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และสำนักงาน ป.ป.ท.จัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๒ (๒๕๕๖-๒๕๖๐) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างจิตสำนึกของประชาชนให้มีทัศนคติและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริต และเป็น การสร้างกลไกทางกฎหมายที่มีความเข้มแข็ง ภายใต้วิสัยทัศน์ “สังคมไทย มีวินัย โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นที่ยอมรับในระดับสากล”

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐) ซึ่งผ่านการ เห็นชอบจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๗ ประกอบด้วย ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ปลุกและปลุกจิตสำนึกการต่อต้านการทุจริต เน้นการปรับเปลี่ยนฐานความคิดของคนในทุกภาคส่วนในการรักษา ผลประโยชน์สาธารณะ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ บูรณาการการทำงานของหน่วยงานในการต่อต้านการทุจริตและพัฒนา เครือข่ายในประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนความร่วมมือกับองค์กรต่อต้านการทุจริตและเครือข่ายระหว่างประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาระบบบริหารและเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยุทธศาสตร์ที่ ๕ เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการต่อต้านการทุจริตให้กับองค์กรทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังมี “มาตรการเสริมด้านการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต” ซึ่งเป็นเนื้อหาดังกล่าวปรากฏภายในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คือ มาตรา ๑๐๐ การกำหนดตำแหน่งห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนิน กิจกรรมที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๑๐๓ การกำหนดหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และมาตรา ๑๐๓/๗ การสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐด้านการ เปิดเผยวิธีการคำนวณราคากลางและให้คู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐทำบัญชีรับจ่ายของโครงการที่เป็นคู่สัญญา

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต (ศปท.) ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบูรณาและขับเคลื่อน แผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการส่งเสริมและคุ้มครองจริยธรรมใน สศช. เห็นว่า เป็นข้อมูล ที่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของข้าราชการและบุคลากร สศช. ให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน และตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ศปท.จึงขอเผยแพร่ มาตรการเสริมด้านการป้องกันและปราบปราม การทุจริตดังกล่าว ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

สาระสำคัญ

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรการเสริม ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ทำให้การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

๑. การกำหนดตำแหน่งห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามมาตรา ๑๐๐

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๐๐ ได้บัญญัติห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจ กำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๓) รับสัมปทานหรือคงไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดขั้นตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่ หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้นำบทบัญญัติในวรรคหนึ่งมาบังคับใช้กับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคสอง โดยให้ถือว่าการดำเนินการของคู่สมรสดังกล่าวเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ประกาศให้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น เป็นตำแหน่งที่ต้องห้ามดำเนินการดังกล่าว และมีนโยบายที่จะประกาศเพิ่มอีก หากผู้ใดฝ่าฝืน จะมีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ และจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรการนี้จะช่วยลดระบบอุปถัมภ์ในสังคมของไทย ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกัน

////////////////////////////////////

๒. การกำหนดหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม มาตรา ๑๐๓

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓ ได้กำหนดห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมาย หรือกฎข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด หากฝ่าฝืนข้อบังคับว่าทุจริตต่อหน้าที่ตามมาตรา ๑๐๓/๑ และต้องรับโทษทางอาญา จำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักเกณฑ์นี้จะช่วยลดปัญหาการให้และรับสินบน ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อค่า CPI ของประเทศ

๓. การสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐด้านการเปิดเผยวิธีการคำนวณ ราคากลางและให้คู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐทำบัญชีรับจ่ายของโครงการที่เป็นคู่สัญญาตามมาตรา ๑๐๓/๗

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ และฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๗ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการจัดทำรายละเอียดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยเฉพาะราคากลาง และการคำนวณราคากลางไว้ในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ และกำหนดให้บุคคลที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่แสดงบัญชีรายการรับจ่ายของโครงการที่เป็นคู่สัญญากันกับหน่วยงานของรัฐต่อกรมสรรพากร ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดและให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจกำหนดมาตรการตามสมควร เพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามมาตรา ๑๐๓/๗ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอแนวทางการเปิดเผยราคากลางและการคำนวณราคากลางต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อสั่งการให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๓/๘ ซึ่งปัจจุบันคณะรัฐมนตรีได้มีความเห็นชอบแนวทางการเปิดเผยราคากลาง และการคำนวณราคากลางดังกล่าวแล้ว เป็นผลให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องปฏิบัติภายใน ๑๘๐ วัน นับตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบคือ ภายในวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๖ นอกจากการเปิดเผยราคากลางแล้ว บุคคลหรือนิติบุคคลที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐต้องแสดงบัญชีรายรับรายจ่ายของโครงการที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐต่อกรมสรรพากร นอกเหนือจากงบดุลปกติที่ยื่นประจำปี เพื่อให้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินและการคำนวณภาษีเงินได้ในโครงการที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐๓/๗

ผลของกฎหมายดังกล่าวทำให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำข้อมูลรายละเอียดราคากลางและการคำนวณราคากลางการจัดซื้อจัดจ้างไว้ในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าตรวจสอบได้ ซึ่งมีผลบังคับในการจัดซื้อจัดจ้าง ๗ ประเภท คือ งานก่อสร้าง การจ้างควบคุมงาน การจ้างออกแบบ การจ้างที่ปรึกษา การจ้างงานวิจัยหรือเงินสนับสนุนให้ทุนการวิจัย การจ้างพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ การจัดซื้อจัดจ้างที่มีใช้งาน

ก่อสร้าง รวมถึงการเช่า การเช่าซื้อ แลกเปลี่ยน ทั้งนี้หากหน่วยงานของรัฐฝ่าฝืนไม่ดำเนินการให้ถือว่าผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องมีความผิดทางวินัยหรือเป็นเหตุที่จะถูกถอดจากตำแหน่งหรือต้องพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี

การดำเนินงานตามกฎหมายดังกล่าวมีความสำคัญยิ่ง เพราะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างโปร่งใสมากขึ้น ปราศจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิควร โดยเฉพาะการตั้งงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่สูงกว่าความเป็นจริงเป็นเหตุให้รัฐเสียงบประมาณโดยไม่จำเป็น และประชาชนสามารถตรวจสอบได้ เป็นการสร้างกระแสสังคมให้เกิดค่านิยมในการบริหารองค์กรมีคุณธรรมจริยธรรม และซื่อสัตย์สุจริตด้วยหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

ทั้งนี้ในการเปิดเผยราคากลางดังกล่าว จำเป็นต้องส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ รายงานความผิดปกติให้แก่สำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว จึงมีความจำเป็นทั้งภาครัฐในส่วนของการเป็นผู้ปฏิบัติ ภาคเอกชนในฐานะคู่สัญญาและภาคประชาชนในฐานะผู้ร่วมสังเกตติดตามและตรวจสอบ

ที่มา: ยุทธศาสตร์ชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๖๐)
โดย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมมือกับองค์กรตามรัฐธรรมนูญ
และสำนักงาน ป.ป.ท.

เผยแพร่โดย : ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ โทร ๐๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๒๒๐๘

